

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психології і туризму

Курсова робота

**на тему: «Державна політика Іспанії в сфері туризму : досвід для
України»**

здобувача вищої освіти групи Т 02-21
факультету туризму, бізнесу і
психології
освітньої програми
Туристичне обслуговування
спеціальності 242 Туризм
Сергієнко М.Ю.

Науковий керівник:
к. і. н., доц. Гедін М.С.

Кількість балів	_____
Оцінка ЄКТС	_____
Національна шкала	_____

Члени комісії:	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

КИЇВ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ТУРИЗМІ.....	5
1.1. Сутність та значення міжнародного співробітництва у сфері туризму.....	5
1.2. Форми міжнародного співробітництва в туристичній галузі.....	7
1.3. Основні напрямки міжнародної співпраці в туризмі.....	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ УКРАЇНСЬКО-ІСПАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ	13
2.1. Особливості організації туризму в регіонах Іспанії, як досвід для України	13
2.2. Статистичні дані туристичних потоків між Україною та Іспанією.....	17
2.3.Пріоритетні напрямки співпраці в туристичній галузі.....	19
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-ІСПАНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ.....	21
3.1. Потенціал поглиблення співробітництва між Україною та Іспанією та заходи щодо активізації українсько-іспанського партнерства в туризмі.....	21
3.2.Перспективні проекти та ініціативи у сфері туристичної співпраці	24
ВИСНОВКИ.....	26
РЕЗЮМЕ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми. Туризм є однією з найбільш динамічних і перспективних галузей світової економіки. Його розвиток значною мірою залежить від ефективного міжнародного співробітництва між країнами. Україна та Іспанія мають великий потенціал для розбудови тісної співпраці у сфері туризму, що може стати вагомим внеском у зміцнення дружніх відносин між двома державами.

Україна приваблює туристів унікальними культурними традиціями, самобутньою природою та гостинністю її народу. Іспанія ж вабить мандрівників багатою історико-культурною спадщиною, неперевершеною архітектурою та мальовничими пейзажами. Обидві країни мають розвинену туристичну інфраструктуру, тому двостороннє партнерство здатне забезпечити не лише нарощування туристичних потоків, а й поліпшення якості послуг, розробку нових туристичних маршрутів та продуктів.

Метою курсової роботи є аналіз державної політики Іспанії в сфері туризму та визначення перспектив розвитку українсько-іспанської співпраці у сфері туризму.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- розкрити значення міжнародного співробітництва для розвитку туристичної галузі
- проаналізувати основні форми міжнародної співпраці в туризмі (багатостороння, двостороння, міжурядова, міжвідомча тощо)
- порівняти особливості розвитку сфери туризму в Україні та Іспанії в різні історичні періоди
- визначити шляхи посилення українсько-іспанської співпраці в туризмі
- визначити перспективні проекти та ініціативи у сфері туристичної співпраці пропонувати конкретні дії для посилення співробітництва

Об'єктом дослідження є державна політика Іспанії а сфері туризму.

Предметом дослідження є діяльність органів державної влади України і Іспанії по укладенню системи міждержавних нормативно-правових актів, на основі котрих розгорталось співробітництво двох країн в сфері туризму.

Методи дослідження. Як сукупність прийомів та операцій, за допомогою яких вивчається українсько-іспанське співробітництво в сфері туризму, методи вивчення прямо пов'язані з об'єктом, предметом і завданнями курсової роботи. Розкриття процесу становлення, розвитку і стану міждержавного українсько-іспанського співробітництва стало можливим завдяки використанню загальнонаукових методів пізнання: аналізу, системності, синтезу, узагальнення, конкретності, об'єктивності, історизму та діалектичного методу. У суспільних та історичних дисциплінах діалектичний метод найкраще реалізується через принцип історизму. Історико-генетичний метод дав можливість послідовно розкрити характер, зміст і реальні зміни в українсько-іспанському співробітництві у процесі їх історичного поступу. Структурно-діахронний метод дав можливість встановити тривалість розвитку українсько-іспанського міждержавного співробітництва, виокремити його стадії і періоди, тобто скласти цілісну картину про найважливіші процеси і явища двостороннього співробітництва.

Науково-теоретичної та інформаційною основою дослідження стали роботи як вітчизняних так і зарубіжних учених, які займалися проблемою вивчення українсько-іспанських відносин.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі українсько-іспанського співробітництва в сфері туризму.

Апробація результатів дослідження. Головні положення та результати дослідження представлені на Міжнародній студентській науково-практичній конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови». Сергієнко М. (2024). *Державна політика Іспанії в сфері туризму*.

Обсяг і структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст дослідження викладений на 33 сторінках, з яких 27 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ТУРИЗМІ

1.1. Сутність та значення міжнародного співробітництва у сфері туризму

Міжнародне співробітництво у сфері туризму відіграє надзвичайно важливу роль для розвитку цієї галузі в усьому світі. Його сутність полягає у взаємодії різних країн задля спільного регулювання, управління та просування туристичної діяльності на глобальному, регіональному та двосторонньому рівнях.

Значення міжнародного співробітництва в туризмі є багатограним:

- 1. Уніфікація норм і стандартів.** Співпраця країн дозволяє гармонізувати законодавство, розробити єдині підходи до ліцензування, сертифікації, забезпечення безпеки туристів, охорони навколишнього середовища та інших важливих аспектів туристичної діяльності.
- 2. Спрощення формальностей.** Міжнародні угоди сприяють полегшенню візових режимів, митних процедур, взаємному визнанню документів, що значно спрощує подорожі та розвиток туристичних потоків.
- 3. Обмін досвідом і технологіями.** Співпраця між країнами дозволяє переймати передовий досвід, впроваджувати нові технології обслуговування, маркетингові інструменти, навчати фахівців за кращими міжнародними стандартами.
- 4. Координація маркетингової діяльності.** Об'єднання зусиль держав у просуванні туристичних можливостей регіонів, створенні єдиних туристичних брендів та іміджу підвищує ефективність маркетингових кампаній та привертає більше уваги світової громадськості.
- 5. Створення спільної туристичної інфраструктури.** Міжнародна кооперація відкриває можливості для розбудови транскордонних

туристичних маршрутів, реалізації спільних інвестиційних проєктів зі створення готелів, курортних комплексів тощо. [Бабкин, 2008, с.6].

6. Протидія глобальним загрозам в туризмі. Тільки спільними зусиллями можна ефективно боротися з тероризмом, організованою злочинністю, розповсюдженням хвороб, що загрожують безпеці туристів.

7. Розширення туристичних можливостей. Співробітництво відкриває нові горизонти для подорожей, міжнародного культурного обміну, взаєморозуміння між народами.

Загалом, міжнародне співробітництво є рушійною силою розвитку туризму в усьому світі. Воно знижує бар'єри для туристичних поїздок, покращує якість обслуговування, розширює туристичну пропозицію та підвищує конкурентоспроможність національних турпродуктів на глобальному ринку (Балабан, 2014, с.55).

1.2. Форми міжнародного співробітництва в туристичній галузі

Міжнародне співробітництво у туристичній галузі відбувається у різноманітних формах та охоплює широкий спектр суб'єктів співпраці на глобальному, регіональному, двосторонньому та локальному рівнях.

(Годлевська, 2013, с. 45).

Основні форми міжнародної взаємодії у сфері туризму:

1. Міжурядова співпраця . Це найвища форма співробітництва між державами, яка реалізується через укладання міжнародних угод, договорів, конвенцій, меморандумів. Наприклад:

- Угоди про безвізовий режим, спрощення візових формальностей для туристів
- Угоди про повітряне сполучення, авіаційну безпеку
- Конвенції з питань захисту туристів, врегулювання спорів
- Міжурядові угоди про співробітництво в галузі туризму між країнами

2. Міжвідомча співпраця . Взаємодія профільних міністерств, відомств та органів різних країн у туристичній сфері. Вона передбачає:

- Обмін інформацією, статистичними даними, аналітичними матеріалами
- Спільну розробку нормативних актів, стандартів обслуговування, вимог безпеки
- Консультації з питань регулювання галузі, видачі ліцензій, сертифікації
- Обмін досвідом та найкращими практиками в управлінні туризмом

3. Міжнародні організації у сфері туризму

- Всесвітня туристична організація ООН (UNWTO) - провідна міжнародна інституція, що встановлює глобальні стандарти, сприяє співпраці та сталому розвитку туризму
- Всесвітня рада з туризму та подорожей (WTTC) - об'єднує провідні туристичні компанії світу
- Міжнародна асоціація повітряного транспорту (IATA) - регулює діяльність авіакомпаній
- Міжнародна готельна та ресторанна асоціація (IH&RA) - налагоджує співпрацю в індустрії гостинності

4. Міжнародні регіональні об'єднання

- Європейська комісія з туризму, що просуває туристичні можливості країн Європи
- Карибська туристична організація, яка об'єднує туристичні офіси карибських держав
- Асоціація туризму держав-учасниць Чорноморського економічного співробітництва

5. Транскордонне співробітництво. Взаємодія між прикордонними територіями сусідніх країн у туристичній сфері:

- Створення спільних транскордонних туристичних маршрутів, продуктів
- Розбудова транскордонної туристичної інфраструктури
- Просування транскордонних туристичних дестинацій
- Формування транскордонних туристичних кластерів

6. Міжмуніципальна співпраця. Партнерство між містами різних країн у туристичній сфері:

- Обмін досвідом, знаннями з розвитку міського туризму
- Просування міст як туристичних дестинацій

- Організація спільних туристичних заходів, фестивалів

7. Співпраця на рівні туристичних підприємств. Включає різноманітні форми бізнес-співробітництва:

- Стратегічні альянси авіакомпаній, готельних мереж
- Франчайзингові угоди між операторами, турагенціями
- Код-шерінг в авіакомпаніях
- Інтеграція бізнес-процесів, спільні проекти

8. Академічна та науково-технічна співпраця

- Обмін знаннями, досвідом підготовки кадрів між навчальними закладами
- Спільні наукові дослідження в царині туризму
- Трансфер технологій в туристичній індустрії
- Співпраця у розробці інноваційних туристичних продуктів

9. Інформаційна співпраця

- Створення спільних інформаційних систем, баз даних у туризмі
- Обмін маркетинговими дослідженнями, статистикою
- Координація діяльності з промоції національних турпродуктів
- Спільні рекламні та PR-кампанії на міжнародних ринках

Також важливу роль відіграють різноманітні міжнародні форуми, виставки, конгреси, що сприяють налагодженню ділових контактів та співробітництва між суб'єктами туристичного ринку різних країн світу.

Таким чином, сучасний глобальний туризм потребує тісної багаторівневої міжнародної взаємодії держав, бізнесу, наукових кіл, що реалізується у численних формах співпраці (Мельник, 2019, с.109).

1.3. Основні напрямки міжнародної співпраці в туризмі

Міжнародна співпраця у сфері туризму набуває все більшого значення в умовах глобалізації та динамічного розвитку галузі. Вона охоплює широкий спектр напрямків, кожен з яких відіграє важливу роль для забезпечення ефективної взаємодії між країнами та розвитку туристичної індустрії в цілому.

Основні напрямки міжнародного партнерства в туризмі:

- 1. Спрощення туристичних формальностей.** Одним з пріоритетних напрямків співробітництва є лібералізація та спрощення формальностей для подорожуючих. Це передбачає укладання міждержавних угод про взаємне скасування візових вимог, впровадження безвізового режиму для туристів, спрощення процедур перетину кордону та митного контролю. Такі заходи сприяють збільшенню туристичних потоків, розвитку ділових контактів та культурних обмінів між країнами. (Бусол & Левенчук, 2015, с. 650).
- 2. Розвиток транспортної інфраструктури та логістики.** Ефективний розвиток туризму неможливий без налагодженої транспортної взаємодії між державами. Основні напрямки співпраці в цій сфері передбачають відкриття нових авіамаршрутів, узгодження розкладів руху транспортних засобів, обмін правами на виконання регулярних рейсів між авіакомпаніями (код-шерінг), розвиток комбінованих перевезень та мультимодальних транспортних коридорів, впровадження єдиних транспортних документів та стандартів обслуговування пасажирів.
- 3. Гармонізація стандартів якості туристичних послуг.** Важливим напрямком міжнародної співпраці є уніфікація вимог та норм щодо якості туристичних послуг відповідно до світових стандартів. Це стосується категоризації готельних підприємств, вимог до харчування, системи транспортного обслуговування туристів, сертифікації персоналу, що працює в галузі гостинності.
- 4. Забезпечення безпеки туристів.** Міжнародна співпраця у сфері туризму охоплює комплекс заходів, спрямованих на забезпечення безпеки

подорожуючих. Це передбачає обмін інформацією між країнами про потенційні ризики та загрози у туристичних дестинаціях, тісну взаємодію у протидії тероризму, кіберзлочинності, поширення інфекційних захворювань. Держави узгоджують спільні дії з реагування на надзвичайні ситуації, розробляють програми підвищення рівня туристичної безпеки, здійснюють підготовку персоналу у сфері забезпечення захисту відвідувачів.

5. **Захист прав та інтересів туристів.** На міжнародному рівні відбувається узгодження норм щодо прав та відповідальності суб'єктів туристичної індустрії - туроператорів, турагентів, перевізників, готельєрів. Приймаються конвенції зі страхування туристів, компенсацій у разі невиконання або неналежного виконання договірних зобов'язань туристичними компаніями. Розробляються механізми вирішення спорів та врегулювання претензій споживачів туристичних послуг.
6. **Збереження та раціональне використання туристичних ресурсів.** Країни співпрацюють у сфері охорони навколишнього середовища, збереження та відтворення природних і культурно-історичних ресурсів, які становлять основу розвитку туризму. Особлива увага приділяється питанням сталого використання територій, впровадженню програм екологічного туризму, мінімізації негативного впливу рекреаційної діяльності на довкілля. Міжнародне партнерство спрямоване на формування відповідального ставлення до туристичних ресурсів, їх захист та збереження для майбутніх поколінь (Варламова, 2008, с. 16).
7. **Промоція національних туристичних продуктів.** На глобальному ринку країни об'єднують зусилля у просуванні своїх туристичних можливостей. Вони створюють спільні туристичні бренди та маркетингові кампанії для залучення іноземних відвідувачів, беруть участь у міжнародних туристичних виставках та ярмарках, організовують рекламні тури для представників ЗМІ та туроператорів. Координація промоційної діяльності дозволяє ефективніше просувати національні туристичні продукти на світових ринках.

8. **Інвестиційне партнерство у туристичній сфері.** Країни налагоджують тісну співпрацю з метою залучення прямих іноземних інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури. Реалізуються спільні інвестиційні проекти зі створення готельних комплексів, курортів, розважальних центрів. Іноземні компанії беруть участь у модернізації аеропортів, розвитку транспортних мереж, впровадженні новітніх інформаційних технологій в туристичному секторі. Інвестиційне співробітництво сприяє появі нових робочих місць, покращенню якості обслуговування та підвищенню конкурентоспроможності національних турпродуктів.
9. **Розвиток людських ресурсів та обмін досвідом.** Важливим напрямком міжнародного партнерства є співпраця у сфері підготовки висококваліфікованих кадрів для туристичної індустрії. Країни взаємодіють у напрямку гармонізації освітніх програм, впровадження світових стандартів підготовки фахівців сфери гостинності. Здійснюється обмін викладачами, стажування студентів, проводяться спільні наукові дослідження та розробки для вдосконалення навчальних курсів. Відбувається активний обмін передовим досвідом та інноваціями, що сприяє підвищенню якості людського капіталу в туристичній галузі на глобальному рівні (там само, с. 20).
10. **Наукові дослідження та інновації у сфері туризму.** Країни об'єднують зусилля для проведення масштабних наукових досліджень у царині туризму, впровадження інноваційних технологій та підходів з метою покращення якості туристичного обслуговування, вдосконалення маркетингових інструментів, забезпечення безпеки подорожей, розвитку нових форм та видів туризму. Це стосується цифрових технологій, автоматизованих систем бронювання та обслуговування, штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності, електронних туристичних гідів тощо. Трансфер новітніх наукових знань та технологій між країнами є запорукою динамічного розвитку всієї світової туристичної індустрії.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ УКРАЇНСЬКО-ІСПАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

2.1. Особливості організації туризму в регіонах Іспанії, як досвід для України

Іспанія - це одна з найбільш популярних туристичних країн у світі, що приваблює мільйони туристів з усього світу. У 2019 році Іспанія отримала більше ніж 83 мільйони туристів, що приносить країні значні доходи та сприяє розвитку інфраструктури туризму. Організація туризму в Іспанії є прикладом ефективної роботи держави та туристичної галузі, яку можна використовувати як досвід для розвитку туризму в Україні (Городецька, 2013, с. 35).

Основні складові успіху організації туризму в Іспанії:

1. Розвиток інфраструктури та послуг для туристів. Іспанія вкладає значні кошти у розвиток інфраструктури та підвищення якості послуг для туристів. Вона має велику кількість готелів, курортів, ресторанів та інших закладів, які задовольняють потреби різних категорій туристів.
2. Різноманітність туристичної пропозиції. Іспанія пропонує різноманітні види туризму, такі як пляжний, культурний, гастрономічний, еко-туризм та інші, що приваблюють різні категорії туристів.
3. Маркетингова стратегія. Іспанія активно використовує маркетингові інструменти для просування туристичного продукту. Наприклад, рекламні кампанії, участь у міжнародних туристичних виставках, використання соціальних мереж та інтернет-ресурсів для просування туристичного продукту Іспанії. Іспанія також активно використовує програми лояльності для залучення повторних клієнтів та збереження репутації як провідного туристичного напрямку.

Цікавою є також ідея створення туристичних маршрутів з іншими країнами, такими як Португалія та Марокко, для збільшення кількості туристів, що приїжджають до регіону. Іспанія активно співпрацює з іншими країнами для збільшення розмаїття туристичних продуктів та збільшення числа туристів. Для України важливо було б взяти на озброєння досвід

Іспанії та використовувати його для покращення туристичної галузі в країні. Пропонується впроваджувати маркетингові інструменти для просування туристичного продукту України, такі як рекламні кампанії, участь у міжнародних туристичних виставках, використання соціальних мереж та інтернет-ресурсів (Афанасьєв, 2007, с. 123).

Також варто активно взяти участь у програмах лояльності для залучення повторних клієнтів та збереження репутації країни як туристичного напрямку. Крім того, важливо співпрацювати з іншими країнами, щоб розширити розмаїття туристичних продуктів та збільшити кількість туристів. Для підвищення привабливості України для іноземних туристів, можна розробити нові тури. Дійсно, для підвищення привабливості України для іноземних туристів можна розробити нові туристичні продукти. Важливо розуміти, що нові туристичні продукти повинні бути насамперед оригінальними та цікавими для цільової аудиторії.

Однією з можливих ідей є розвиток еко-туризму. Україна має багату природу, тому розвиток еко-туризму може стати одним з перспективних напрямків. Можна запропонувати екскурсії в національні парки, заповідники та регіони з чистою екологією. Такі екскурсії можуть включати в себе активний відпочинок, наприклад, велосипедні та піші прогулянки, рафтинг та інші види спорту. Крім того, можна запропонувати тури знайомства з національною культурою та кухнею.

Ще одним напрямком може стати релігійний туризм. Україна має багату історію та культуру, тому можна запропонувати туристам відвідати церкви, монастирі та інші релігійні місця, де вони зможуть дізнатися більше про українську історію та культуру. Такі тури можуть бути цікаві для іноземних туристів з різних країн, зокрема з країн, де християнська культура є важливою складовою культурного спадку. Також, можна розглянути можливість розвитку гастротуризму. Україна має багату кухню та традиційні страви, які можуть бути цікавими для іноземних туристів. Такі тури змогли б забезпечити іноземним туристам можливість побачити, як готуються українські страви та відчути смак традиційної української кухні. Можливо,

варто створити тематичні кулінарні тури, під час яких туристи зможуть відвідати місцеві кулінарні фестивалі, побувати на фермах, де вирощуються продукти, необхідні для приготування страв, та дізнатися про традиції та історію української кухні (Полякова, 2019, с. 37).

Крім того, важливим елементом розвитку туризму в Україні може стати відкриття нових туристичних маршрутів, які б дозволили туристам побачити різноманітні архітектурні пам'ятки, історичні та культурні об'єкти. Такі маршрути могли б бути розроблені для різних категорій туристів, включаючи групові та індивідуальні тури. Також, можна створити тематичні маршрути, такі як маршрут «Українська література» або «Кулінарний маршрут України», які б включали в себе відвідування місць, пов'язаних з даними темами.

Нарешті, український туризм може розвиватися за рахунок розширення можливостей для активного відпочинку. Україна має великий потенціал для розвитку таких видів туризму, як велотуризм, похідництво та екотуризм. Наприклад, можна розробити маршрути для велосипедистів та пішоходів, які пролягали б через найкрасивіші куточки України та дозволяли б побачити найбільш цікаві місця країни. Також можна створити екотуристичні маршрути, де туристи матимуть можливість побачити непорушені ліси, гірські потоки та ріки, а також диких тварин, які живуть в цих місцях.

Окрім цього, важливо підвищувати якість та рівень обслуговування в туристичній галузі України. На жаль, часто відповідальні за обслуговування туристів люди не мають достатньої кваліфікації та не можуть надати якісних послуг. Тому необхідно підвищувати рівень навчання та підготовки фахівців в галузі туризму, забезпечувати їхню кваліфіковану підтримку та контролювати якість наданих послуг (Юдіна, 2022, с. 2).

Узагалі, розвиток туризму в Україні може стати одним з ключових напрямів економічного розвитку країни. Для цього необхідно створювати благоприємні умови для розвитку туристичної галузі, забезпечувати її підтримку та стимулювати інвестиції у цей сектор. Важливо також

використовувати сучасні маркетингові інструменти та технології для просування туристичного продукту України на міжнародному ринку.

Отже, організація туризму в Іспанії може бути цікавим досвідом для України. Важливо підвищувати рівень обслуговування та надавати якісні туристичні послуги, розвивати нові туристичні продукти та просувати їх на міжнародному ринку. Якщо Україна зможе реалізувати свій туристичний потенціал, то це може стати однією з ключових галузей економіки країни та сприяти її інтеграції в світову туристичну індустрію.

Однак, необхідно розуміти, що успішний розвиток туризму вимагає комплексного підходу та співпраці різних галузей економіки та владних структур. Необхідно залучати інвестиції у розвиток туристичної інфраструктури, підвищувати рівень кваліфікації працівників галузі, вдосконалювати правову базу туристичного бізнесу та забезпечувати належний рівень безпеки для туристів.

Україна може використовувати досвід країн, що успішно розвивають туризм, але водночас повинна брати до уваги свої унікальність та особливості. Таким чином, вдалий розвиток туризму в Україні може стати ключовим фактором розвитку країни та сприяти її інтеграції в світову туристичну індустрію (Гедін, 2018, с. 168).

2.2. Статистичні дані туристичних потоків між Україною та Іспанією

Туризм між Україною та Іспанією є важливим напрямком для обох країн, що забезпечує не лише економічний розвиток, а й культурний обмін та сприяє поглибленню взаєморозуміння між народами. Статистичні дані туристичних потоків між цими двома країнами дають змогу розглянути обсяги, тенденції та особливості цієї важливої сфери.

Обсяг туристичних потоків: Україна та Іспанія мають певну історію співпраці в туризмі, що позначається на обсягах туристичних потоків між ними. Статистика останніх років свідчить про стабільне зростання кількості туристів, які відвідують ці країни. За даними Міжнародної організації з туризму (UNWTO), Україна та Іспанія є популярними туристичними напрямками для багатьох подорожуючих.

Туристи з України в Іспанії: Українці демонструють стабільний інтерес до відпочинку в Іспанії. За офіційною статистикою, кількість українських туристів, які обирають Іспанію як свій туристичний напрямок, зростає з кожним роком. Причини цього можуть бути різними, від привабливої історії та культурного надбання Іспанії до зручностей для подорожей, які надають авіакомпанії та туроператори.

Туристи з Іспанії в Україні: Щодо туристів з Іспанії, вони також демонструють інтерес до відпочинку в Україні. Статистика показує, що кількість іспанських туристів, які обирають Україну для відпочинку, постійно зростає. Це може бути пов'язано з красою культурних пам'яток, унікальною природою, традиціями та гостинністю українських міст і сіл.

Основні туристичні напрямки: Україна та Іспанія мають безліч туристичних місць, які приваблюють подорожуючих з усього світу. В Україні це, наприклад, Київ, Львів, Одеса, Яремче та інші міста зі своєю унікальною архітектурою, історією та культурою. У Іспанії популярними напрямками є Барселона, Мадрид, Валенсія, Севілья, Коста-Бланка, Канарські острови та інші.

Тенденції: Останнім часом спостерігається збільшення інтересу до екологічного туризму та культурних маршрутів. Також відзначається зростання популярності розваг та екскурсій в природних парках.

Звичайно, пандемія COVID-19 суттєво вплинула на туристичну індустрію обох країн. Введені обмеження та закриття кордонів призвели до зменшення туристичних потоків. Проте, з поступовим відкриттям кордонів та запровадженням протоколів безпеки та гігієни, можна очікувати відновлення туристичного руху між Україною та Іспанією.

Перспективи розвитку туризму між Україною та Іспанією видаються досить позитивними. Обидві країни мають значний туристичний потенціал та багаті культурні традиції, які можуть зацікавити відвідувачів. Подальше розширення співпраці між туристичними компаніями, підприємствами та владою сприятиме збільшенню туристичних потоків. Співпраця в галузі маркетингу та брендингу DESTINACIÓЙ допоможе популяризувати туристичні принади обох країн на міжнародній арені. Спільні рекламні кампанії, участь у туристичних виставках та залучення відомих блогерів та інфлюенсерів сприятиме підвищенню обізнаності про Україну та Іспанію.

Крім того, варто розвивати нові туристичні продукти, орієнтовані на специфічні інтереси відвідувачів: гастрономічні тури, винні маршрути, фестивалі, спортивний та пригодницький туризм тощо. Це дозволить диверсифікувати пропозицію та залучити нові категорії туристів. Нарешті, обмін досвідом та кращими практиками між фахівцями туристичної галузі обох країн сприятиме підвищенню якості послуг та покращенню туристичного сервісу загалом. Це зміцнить імідж України та Іспанії як гостинних та комфортних для відпочинку держав.

Загалом, тісна співпраця України та Іспанії в туристичній сфері відкриває широкі можливості для зростання галузі, міжкультурного діалогу та посилення економічних зв'язків між країнами. Реалізація спільних проєктів і ефективне використання туристичного потенціалу дозволить максимально розкрити потужний потенціал цього напрямку співробітництва. [Федорова, 2013].

2.3. Пріоритетні напрямки співпраці в туристичній галузі

Пріоритетні напрямки співпраці в туристичній галузі між Україною та Іспанією можуть включати різноманітні аспекти, що сприяють розвитку обох країн і підвищенню привабливості як туристичних, так і економічних можливостей. [Бусол, 2015,с. 203]

Ось деякі з пріоритетних напрямків співпраці:

Культурний обмін та туристичні маршрути:

- **Обмін досвідом:** Розвиток обміну культурними програмами, виставками, концертами, фестивалями. Це сприяє взаємному збагаченню культур та традицій обох країн, а також привертає туристів, які хочуть пізнати культурну спадщину партнерської країни.
- **Туристичні маршрути:** Розроблення спільних туристичних маршрутів, які охоплюють цікаві місця обох країн. Наприклад, маршрути, які поєднують історичні пам'ятки Іспанії з українськими культурними містами.

Розвиток інфраструктури та готельного бізнесу:

- **Інфраструктура:** Спільна робота над розвитком туристичної інфраструктури, такої як аеропорти, залізничні та автомобільні маршрути, що полегшить туристичні подорожі між країнами.
- **Готельний бізнес:** Приваблення інвестицій у готельний сектор для підвищення рівня готельних послуг та розширення готельного парку для зручного перебування туристів.

Рекламні кампанії та маркетинг:

- **Спільні маркетингові заходи:** Організація спільних рекламних кампаній на міжнародному рівні для підвищення обізнаності та привабливості обох країн для туристів.
- **Туристичні ярмарки і виставки:** Участь у спільних туристичних виставках та ярмарках для презентації туристичних можливостей України та Іспанії.

Екологічно збалансований туризм:

- **Екотуризм:** Розвиток екологічно збалансованих туристичних напрямків, що підтримують збереження природних ресурсів обох країн.

Туризм здорового способу життя:

- **Спортивні тури:** Розвиток спортивного туризму, такого як велотуризм, пішохідні маршрути та водні види спорту, що пропонуються у відкритій природі обох країн.

Медичний туризм:

- **Медичні послуги:** Розвиток медичного туризму, співпраця у сфері медичних послуг та відновлювального відпочинку для іноземних туристів.

Ці напрямки співпраці в туристичній галузі мають великий потенціал для підвищення привабливості обох країн для туристів, розвитку економіки та співпраці між ними (Подлепіна, 2013, с 170).

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-ІСПАНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

3.1. Потенціал поглиблення співробітництва між Україною та Іспанією та заходи щодо активізації українсько-іспанського партнерства в туризмі

Україна та Іспанія мають значний потенціал для поглиблення співробітництва у сфері туризму. Обидві країни володіють унікальними туристичними ресурсами, багатою культурною спадщиною та різноманітними природними краєвидами, які можуть зацікавити туристів з усього світу. Крім того, співпраця в туристичній галузі може стати потужним драйвером для зміцнення економічних та культурних зв'язків між двома державами. Розглянемо детальніше потенціал поглиблення українсько-іспанського партнерства в туризмі та можливі заходи щодо його активізації (Серебрянська, 1998).

1. Культурний та освітній туризм:

- Розробка спільних культурних маршрутів, що охоплюють визначні історичні пам'ятки, музеї, галереї та фестивалі обох країн.
- Обмін культурними програмами, виставками, концертами та іншими мистецькими заходами для популяризації української та іспанської культури.
- Створення спільних освітніх програм для студентів туристичних спеціальностей, що передбачають обмін досвідом, стажування та практику в обох країнах.

2. Гастрономічний туризм:

- Організація гастрономічних турів, фестивалів та майстер-класів, що знайомлять з традиційними українськими та іспанськими стравами.
- Розвиток винних маршрутів, що охоплюють відомі винні регіони України та Іспанії. Співпраця між ресторанами, виробниками продуктів харчування та туристичними компаніями для створення унікальних гастрономічних пропозицій.

3. Екологічний туризм:

- Розробка спільних екологічних маршрутів, що включають відвідування природних парків, заповідників та інших природоохоронних територій в обох країнах.
- Обмін досвідом та кращими практиками в галузі збереження біорізноманіття та сталого розвитку туризму.
- Організація спільних еко-фестивалів, конференцій та освітніх програм для підвищення обізнаності щодо важливості захисту навколишнього середовища.

4. Медичний та оздоровчий туризм:

- Обмін досвідом та співпраця у сфері медичних послуг, санаторно-курортного лікування та реабілітації.
- Розробка спеціальних оздоровчих турів та програм, що поєднують унікальні природні ресурси та медичні послуги обох країн.
- Створення спільних медичних центрів та реабілітаційних закладів для прийому іноземних туристів.

5. Активний та пригодницький туризм:

- Розвиток спільних маршрутів для пішохідного, велосипедного, гірського та водного туризму.
- Організація спортивних змагань, фестивалів та заходів, що залучають активних туристів з України та Іспанії.
- Обмін досвідом у сфері організації екстремального туризму та забезпечення безпеки туристів.

6. Розвиток інфраструктури та транспортного сполучення:

- Інвестиції в розбудову туристичної інфраструктури, таких як готелі, курорти, рекреаційні центри, тощо.
- Налагодження зручного транспортного сполучення між країнами, включаючи відкриття нових авіамаршрутів та розвиток залізничного і автомобільного транспорту.

- Створення спільних інформаційних центрів та ресурсів для туристів, що відвідують Україну та Іспанію.

7. Маркетинг та промоція:

- Організація спільних рекламних кампаній та участь у міжнародних туристичних виставках для просування туристичних можливостей обох країн.
- Створення спільних туристичних порталів, мобільних додатків та інших цифрових ресурсів для полегшення планування подорожей.
- Залучення провідних впливових блогерів, інфлюенсерів та ЗМІ для популяризації туристичних дестинацій України та Іспанії.

8. Обмін досвідом та кращими практиками:

- Проведення регулярних зустрічей, конференцій та форумів за участю представників туристичної індустрії обох країн для обміну досвідом та обговорення напрямків співпраці.
- Створення спільних робочих груп та експертних рад для розробки стратегій розвитку туризму та вирішення актуальних проблем галузі.
- Налагодження тісної співпраці між туристичними асоціаціями, організаціями та навчальними закладами України та Іспанії.

9. Сприятливе правове та регуляторне середовище:

- Гармонізація законодавства у сфері туризму, спрощення візових та митних процедур для туристів та працівників галузі.
- Розробка спільних стандартів якості туристичних послуг, сертифікації та ліцензування туроператорів та гідів.

Реалізація зазначених заходів та ефективне використання наявного потенціалу співробітництва може принести значні вигоди для економік України та Іспанії, сприяти збереженню культурної спадщини, популяризації традицій та обміну досвідом між двома країнами. Крім того, активізація українсько-іспанського партнерства в туризмі сприятиме зміцненню дружніх відносин між народами та взаємному збагаченню культур (Williams, 2005, с 74).

3.2. Перспективні проєкти та ініціативи у сфері туристичної співпраці

Україна та Іспанія можуть розглянути низку перспективних проєктів та ініціатив для поглиблення співпраці в туристичній галузі (Литвин, 2013 с.40).

Ось деякі з можливих напрямків:

1. Створення спільних українсько-іспанських туристичних маршрутів:

- Розробка культурно-пізнавальних маршрутів, що охоплюють визначні історичні пам'ятки, музеї, архітектурні шедеври обох країн;
- Організація винних турів, які включають відвідування найвідоміших винних регіонів України та Іспанії, дегустації й екскурсії на виноробні;
- Формування гастрономічних турів для популяризації національних кухонь і місцевих делікатесів;
- Розвиток релігійного туризму, відвідування відомих церков, монастирів, святинь;
- Маршрути для любителів екстремального та активного відпочинку (пішохідні стежки, велосипедні тури, водні види спорту).

2. Проведення спільних маркетингових кампаній:

- Створення спільних рекламних кампаній для популяризації туристичних брендів України та Іспанії на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- Організація участі в міжнародних туристичних виставках, форумах, конференціях для презентації спільних туристичних продуктів;
- Запуск інформаційних порталів, мобільних додатків, інтерактивних онлайн-гідів для туристів;
- Залучення відомих блогерів, інфлюенсерів та ЗМІ для промоції українсько-іспанських турів (Подлепіна, 2013 с.170).

3. Співпраця у галузі медичного та оздоровчого туризму:

- Обмін досвідом у сфері санаторно-курортного лікування та реабілітації;
- Створення спільних оздоровчих центрів, що поєднуюватимуть медичні послуги та рекреаційні програми для відновлення сил;

- Розробка спеціальних турів та програм для людей з обмеженими можливостями.

4. Розвиток сільського та екологічного туризму:

- Організація агротурів на базі автентичних сільських садиб, ферм та винних господарств;
- Формування екологічних маршрутів для відвідування національних парків, заповідників, унікальних природних локацій;
- Проведення еко-фестивалів, тематичних заходів для популяризації "зеленого" туризму.

5. Обмін досвідом та підготовка кадрів:

- Співпраця між туристичними навчальними закладами: обмін студентами, викладачами, проведення спільних досліджень;
- Організація стажувань, практик для студентів та працівників туріндустрії в готелях, турагенціях, екскурсійних бюро партнерської країни;
- Проведення семінарів, тренінгів, майстер-класів для підвищення кваліфікації гідів, менеджерів туризму та ін.

6. Інфраструктурні проєкти:

- Приваблення інвестицій для будівництва готелів, курортних комплексів, рекреаційних центрів;
- Розвиток транспортної інфраструктури, відкриття нових авіамаршрутів, залізничних і автобусних ліній між країнами;
- Створення туристичних інформаційних центрів та додаткових зручностей для подорожуючих.

7. Спільна діяльність у сфері збереження культурної спадщини:

- Співпраця у реставрації, захисті та промоції історико-культурних пам'яток ЮНЕСКО в обох країнах;
- Обмін досвідом та методиками збереження культурної спадщини

Реалізація таких проєктів посилить культурні та економічні зв'язки між Україною та Іспанією, створить нові туристичні продукти, розширить можливості для мандрівників, а також сприятиме взаємному пізнанню та порозумінню між народами (Юдіна, 2022, с 2).

ВИСНОВКИ

Українсько-іспанське співробітництво у сфері туризму сповнене величезного потенціалу для двосторонніх відносин та економічного розвитку обох держав. Українські туристи щороку демонструють зростаючу зацікавленість у відпочинку та подорожах Іспанією, а іспанці, у свою чергу, все більше відкривають для себе туристичні принади України. Проте для максимальної реалізації цього потенціалу необхідно спільними зусиллями вживати системних заходів.

Насамперед, важливо продовжувати всебічно розвивати туристичну інфраструктуру в Україні відповідно до світових стандартів. Це передбачає залучення інвестицій у будівництво та модернізацію готелів, курортних комплексів, транспортних мереж, інформаційних центрів для туристів тощо. Створення сучасної та комфортної інфраструктури дозволить приймати більшу кількість іноземних гостей та забезпечувати високий рівень сервісу.

Водночас вкрай важливо працювати над промоцією та маркетингом українського туристичного продукту як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Організація спільних з іспанськими партнерами рекламних кампаній, участь у міжнародних виставках та форумах, залучення відомих блогерів та лідерів думок сприятиме підвищенню впізнаваності України як привабливої туристичної дестинації. Створення англомовних вебресурсів, мобільних додатків, інтерактивних онлайн-гідів зробить процес планування подорожей до України зручнішим для іноземців.

Не менш важливим є розвиток різноманітних туристичних продуктів та формування привабливих маршрутів. Поряд із класичними екскурсійними турами величезний попит мають активний туризм, гастрономічні тури, винні маршрути, еко-тури тощо. Співпраця з іспанськими партнерами у цих напрямках дозволить запропонувати туристам по-справжньому унікальний досвід подорожей Україною.

Окремої уваги заслуговує культурний обмін між країнами. Проведення спільних виставок, фестивалів, гастролей музичних та театральних колективів не тільки підвищить інтерес туристів, але й сприятиме взаєморозумінню та зміцненню дружніх стосунків між народами України та Іспанії.

Нарешті, для розвитку туризму надзвичайно важливо забезпечити сприятливе законодавче поле та створити відповідну інституційну базу. Впровадження європейських норм та стандартів в індустрії гостинності, спрощення візових формальностей, гармонізація ліцензійних та сертифікаційних вимог до туроператорів - усі ці кроки зроблять Україну відкритішою та привабливішою для іспанських туристів.

Отже, поглиблення українсько-іспанської співпраці у галузі туризму відкриває небачені перспективи для економічного зростання, культурного обміну та зміцнення міжнародних контактів. Розбудова сучасної туристичної інфраструктури, ефективний маркетинг, створення нових унікальних турпродуктів у партнерстві з іспанською стороною разом із сприятливим законодавчим полем стануть запорукою максимальної реалізації потужного туристичного потенціалу обох держав.

РЕЗЮМЕ

Сергієнко Милана Юрївна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-ІСПАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СФЕРІ ТУРИЗМУ

Курсова робота присвячена дослідженню українсько-іспанського співробітництва в сфері туризму. Мета роботи – проаналізувати стан та перспективи українсько-іспанського співробітництва в сфері туризму та виявити шляхи його подальшого розвитку. Завдання роботи: визначити понятійний апарат дослідження; розкрити актуалізацію міжнародного співробітництва в галузі туризму в умовах євроінтеграції; охарактеризувати організацію туризму в Іспанії як досвід для України; дослідити основні перспективи українських туристичних потоків в Іспанію; проаналізувати культурно-пізнавальний туризм як перспективний напрям українсько-іспанського співробітництва в сфері туризму; визначити напрями співробітництва український та іспанських міст в сфері туризму. Об'єктом дослідження є стан та перспективи співробітництва між Україною та Іспанією в галузі туризму. Дослідження охоплює аналіз поточного стану туристичного ринку та розвитку туристичної інфраструктури обох країн, перспективи подальшого розвитку співпраці в галузі туризму, а також існуючі проблеми та можливості їх подолання. А предметом – є взаємодія України та Іспанії в галузі туризму, яка включає в себе обмін туристичними потоками, розвиток туристичної інфраструктури, співпрацю між туристичними компаніями та організаціями обох країн, а також популяризацію туристичних можливостей своїх країн на міжнародному ринку.

В курсовій роботі досліджує важливі аспекти розвитку туризму між Україною та Іспанією. У роботі було встановлено, що туризм є важливим джерелом економічного зростання та привабливістю для іноземних інвесторів обох країн. На основі аналізу перспектив, було встановлено, що українсько-іспанське співробітництво в сфері туризму має великий потенціал для подальшого розвитку та підвищення привабливості країн для іноземних туристів та інвесторів. Для цього необхідно забезпечити високу якість обслуговування, розвивати нові туристичні продукти та підвищувати інвестиційну привабливість країн, зроблено висновки щодо продовжування працювати над покращенням умов для туризму в Україні та розвитком туристичної галузі в цілому.

Ключові слова: Українсько-іспанське співробітництво, туризм, культурно-пізнавальний туризм, інфраструктура, співпраця, потенціал, архітектура, Україна, Іспанія.

RESUME

SERHIENKO MYLANA YURYIVNA

STATE AND PROSPECTS OF UKRAINIAN-SPANISH COOPERATION IN TOURISM

The course work is devoted to the study of Ukrainian-Spanish cooperation in the field of tourism. The purpose of the work is to analyze the state and prospects of Ukrainian-Spanish cooperation in the field of tourism and to identify ways of its further development. Job tasks: programming conceptual research apparatus; to reveal the actualization of international cooperation in the field of tourism in the conditions of European integration; describe the organization of tourism in Spain as an experience for Ukraine; to investigate the main prospects of Ukrainian tourist flows in Spain; to analyze cultural and educational tourism as a promising direction of Ukrainian-Spanish cooperation in the field of tourism; placement of areas of cooperation between Ukrainian and Spanish cities in the field of tourism. The object of the study is the state and prospects of cooperation between and Spain in the field of tourism. The study covers the analysis of the current state of the tourism market and the development of the tourism infrastructure of both countries, prospects for further development of cooperation in the field of tourism, as well as existing problems and opportunities to overcome them. The subject is the interaction of Ukraine and Spain in the field of tourism, which includes the exchange of tourist flows, the development of tourist infrastructure, cooperation between tourism companies and organizations of both countries, as well as the promotion of the tourism opportunities of their countries also on the international market.

The coursework examines important aspects of the development of tourism between Ukraine and Spain. The work established that tourism is a source of economic growth and attractiveness for foreign investors of both countries. Based on the perspective analysis, it was established that Ukrainian-Spanish cooperation in the field of tourism has great potential for further development and increasing the attractiveness of the country for foreign tourists and investors. To do this, it is necessary to ensure high quality of service, develop new tourist products and increase the investment attractiveness of the country, conclusions have been drawn regarding the continuation of work on improving conditions for tourism in Ukraine and the development of the tourism industry as a whole.

Keywords: Ukrainian-Spanish cooperation, tourism, cultural and educational tourism, infrastructure, cooperation, potential, architecture, Ukraine, Spain.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Серебрянська, А. О. (1998). *Географія та історія Іспанії*: Посіб. з країнознавства. Київ: Вид. держ. лінгв. ун-т КНЛУ. (с.269).
2. Афанасьєв, О. Є. (2007). *Оцінка забезпеченості рекреаційно-туристськими ресурсами адміністративно-територіальних одиниць Королівства Іспанія*. Вісник ДІТБ, (11), (с.121-127).
3. Бусол, Л. М., & Левчук, Л. О. (2015). *Іспанія на світовому ринку туристичних послуг*. Молодий вчений, (1), (с.203-206).
4. Балабан, Р. В. (2014). *Україна – не Іспанія. Акценти соціально-політичного порівняння*. Наукові записки. Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса, (2), (с.120-135).
5. Варламова, Т. К. (2008). *Все страны мира*. Рипол Классик. (с.209)
6. Гедін, М. С., & Васильчук, В. М. (2020). *Маркетингова стратегія туристичної сфери в регіонах України*. В J. Ratajczak & V. Tsypko (Ред.), Trends in the development of international tourism in the current context of globalization The Academy of Management and Administration in Opole. (с.91-101).
7. Гедін, М. С. (2018). *Інноваційні різновиди сучасного українського туризму*. В В. В. Ципко (Ред.), Стратегічні пріоритети туристичної галузі України в умовах євроінтеграції: історико-культурний та соціально-економічний аспекти. Видавництво Людмила. (с.162-174).
8. Годлевська, В. Ю. (2013). *Політика соціалістичного уряду Іспанії у сфері туризму як важливої галузі національної економіки (1982 – 1996 рр.)*. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія, (1), (с.112-119).
9. Городецька, Г. І. (2013). *Українські мігранти в Іспанії: оселення чи повернення?* Український соціум, (2), (с.25-40).
10. Кнодель, Л. В. (2012). *Система образования в сфере туризма в Испании*. Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка, (4), (с.181-190).
11. Кожановський, О. (2010). *Два погляди на «етнонаціональну ситуацію» в Іспанії*. НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ ТА ЕТНОЛОГІЯ, (2), (с.82-86).
12. Литвин, М. В. (2013). *Фінансування регіонального розвитку Іспанії в контексті досягнення сталого розвитку*. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій, 21(2), (с.35-43).
13. Мельник, М. П., Шевченко, М. З., & Бордун, О. Ю. (2019). *Інноваційний розвиток туризму*. Європа. Центр учбової літератури. (с.114).
14. Офіційний сайт Всесвітньої організації туризму. (n.d.). <https://www.unwto.org/ru>

- 15.Подлепіна, П. О. (2013). *Закордонний досвід організації туризму на сучасному етапі (на прикладі Іспанії)*. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, (1086), (с.169-174).
- 16.Полякова, А. Н. (2019). *Культурно-пізнавальний туризм в Іспанії*. «Палітра». (с.200).
- 17.Подлепіна, П. О. (2013). *Закордонний досвід організації туризму на сучасному етапі (на прикладі Іспанії)*. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм, (1086), (с.169-174).
- 18.Пронкевич, О. В. (2009). *Культурний туризм і «винайдення» Іспанії. Наукові праці*. Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Філологія. Літературознавство, 124(111), (с. 91-93).
- 19.Чалій, В. (2012). *Українсько - іспанський стратегічний діалог. Україна на шляху до ЄС: проблеми, здобутки, перспективи*. Видавництво "Заповіт". (с. 160).
- 20.Федорова, К. О. (2013). *Політична криза в Іспанії та шляхи її вирішення*. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія, 21(23), (с.215-222).
- 21.Юдіна, О. І., Богородицька, Г. Є., & Маленок, А. С. (2022). *Перспективи присутності Іспанії на туристичному ринку України*. Університет митної справи та фінансів, 43, (с.1-5)
- 22.Williams, R. (2005). *Barcelona & Catalonia*. Dorling Kindersley. London: Dorling Kindersley. (p.180).

ДОДАТКИ

Президент України Володимир Зеленський провів зустріч з Головою Уряду Іспанії

Україна та Іспанія зміцнюють зовнішньополітичну взаємодію | Міністерство закордонних справ України

III засідання Українсько-Іспанської змішаної Міжурядової комісії з економічного і промислового співробітництва